

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ІНСТИТУТ

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ
ПРИСКОРЕННЯ ПРОЦЕСІВ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ РЕГІОНУ**

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

Кременчук
Видавець ПП Щербатих О.В.
2013

*Терещенко Володимир Володимирович, студент гр. ЮП-10-2(з),
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара*

4.12. Фінансові інструменти у вирішенні європейських проблем малого бізнесу

*Татарінов Вадим Вадимович, кандидат економічних наук, доцент
кафедри фінансів та банківської справи, Кременчуцький інститут
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

*Татарінов Вадим Сергійович, кандидат технічних наук, доцент,
Кременчуцький інститут Дніпропетровського університету імені
Альфреда Нобеля*

4.13. Оцінка впливу фінансової політики на рентабельність власного капіталу машинобудівних підприємств Полтавської області.

*Волошина Оксана Василівна, старший викладач кафедри фінансів
та кредиту, Кременчуцький національний університет імені Михайла
Остроградського*

РОЗДІЛ 5. ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ

5.1. Методичні аспекти формування облікової політики

*Євченко Наталія Григорівна, кандидат економічних наук, доцент
кафедри банківської справи, ДВНЗ «Українська академія банківської
справи Національного банку України», м. Суми*

5.2. Тенденції трансформування інформаційної бухгалтерської системи в комп'ютерному середовищі

*Савченко Віра Месрівна, кандидат економічних наук, професор,
Кіровоградський національний технічний університет*

*Кононенко Леся Віталіївна, кандидат економічних наук, доцент,
Кіровоградський національний технічний університет*

5.3. Управлінський облік в системі управління фінансовими результатами сільськогосподарських формувань

*Прохар Наталя Вікторівна, кандидат економічних наук, доцент,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

5.4. ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Аранович Юлія Віталіївна, кандидат економічних наук, доцент,
ПВНЗ «Кременчуцький університет економіки, інформаційних
технологій і управління»*

5.5. Роль системного підходу в обліку та аналізі фінансових інвестицій промислових підприємств кременчуцького регіону

*Коваленко Аліна Григорівна, кандидат економічних наук, доцент
кафедри обліку та аудиту, Кременчуцький інститут
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*

ефективності інноваційно-інвестиційного процесу в Україні	272
3.10. Кластеризація регіональної економіки - шлях до підвищення ефективності інноваційно-інвестиційного процесу в Україні	279
РОЗДІЛ 4. СИСТЕМА ФІНАНСОВОГО ТА БАНКІВСЬКОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	287
4.1. Поточна та прогнозна бюджетозабезпеченість розвитку регіону	287
4.2. Необхідність зміцнення ресурсної бази та підвищення ролі комерційних банків в сучасних умовах господарювання України	296
4.3. Сучасні проблеми фінансового забезпечення переробних підприємств АПК	302
4.4. Розвиток методичних підходів до управління проблемними кредитами банків	308
4.5. Роль кредитної політики банків у механізмі кредитного забезпечення	319
4.6. Ціноутворення на процентні банківські продукти як основа економічного розвитку та ефективного функціонування банків	329
4.7. Індикатори фінансової безпеки банківської діяльності: макро- та мікроекономічний рівні	338
4.8. Аналіз капіталу банків України	347
4.9. Фінансовий механізм регулювання виробництва та споживання продукції органічного землеробства (екологічно чистої): регіональний аспект	354
4.10. Управління фінансовою складовою економічної системи регіону	359
4.11. Фінансове, правове та інформаційне забезпечення соціально спрямованого інноваційного розвитку регіону (на прикладі Полтавської області)	365
4.12. Финансовые инструменты в решении европейских проблем малого бизнеса	370
4.13. Оцінка впливу фінансової політики на рентабельність власного капіталу машинобудівних підприємств Полтавської області	379
РОЗДІЛ 5. ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ	389
5.1. Методичні аспекти формування облікової політики	389
5.2. Тенденції трансформування інформаційної бухгалтерської системи в комп'ютерному середовищі	398
5.3. Управлінський облік в системі управління фінансовими результатами сільськогосподарських формувань	404
5.4. Формування системи обліково-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності	410
5.5. Роль системного підходу в обліку та аналізі фінансових інвестицій промислових підприємств Кременчуцького регіону	416
5.6. Напрями удосконалення обліку ремонтів основних засобів підприємств водопостачання та водовідведення ЖКГ	422
5.7. Теоретичні аспекти обліку нематеріальних активів	429
5.8. Організація аналітичних процедур на регіональних підприємствах з виробництва будівельних матеріалів	434
5.9. Впровадження контролінгу на підприємстві: теоретичні основи та практичні аспекти	442
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	451

5.1. Методичні аспекти формування облікової політики

Процеси гармонізації та стандартизації обліку, які відбуваються у світі, та завдання адаптації бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів потребують удосконалення його методичного забезпечення як на рівні держави, так і на рівні окремого суб'єкта господарювання.

Організація обліку в сучасних умовах розвитку підприємств потребує переорієнтації його функцій з контрольного-розподільчих на управлінські, що обумовлено необхідністю адаптації облікових систем до зміни інформаційних потреб як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів інформації. Це вимагає відповідних адаптивних змін у системі господарського обліку і, відповідно, зумовлює необхідність удосконалення системи облікової інформації, необхідної для забезпечення господарської діяльності підприємства. Тому, особливої актуальності набувають завдання розробки та формування методичних, організаційних і технологічних рішень, що не знайшли відображення в нормативних документах, методичній літературі і наукових дослідженнях та які дозволять розробити індивідуальну облікову політику підприємства, що надасть можливість максимально ефективно використовувати його матеріальні і фінансові ресурси з урахуванням змін ринкової кон'юнктури відповідно до обраної стратегії розвитку.

У найбільш загальному вигляді питання розробки облікової політики полягає у тому, що система бухгалтерського обліку повинна адаптуватися до сучасних управлінських концепцій, що сприяють поглибленню теорії і розвитку практики управління і обліку. У такому разі саме управлінська спрямованість облікової політики має особливе значення, оскільки повною мірою визначає облікове забезпечення реалізації стратегії розвитку підприємства. Отже, облікова політика охоплює широке коло завдань, вирішення яких сприятиме економічному розвитку та підвищенню ефективності діяльності підприємства.

Проблеми формування облікової політики як складової методології бухгалтерського обліку та управління постійно привертають увагу дослідників. Істотний внесок у розробку зазначених актуальних питань здійснили такі вітчизняні науковці, як: М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, А. М. Герасимович, З. В. Гуцайлюк, М. Я. Дем'яненко, В. П. Завгородній, С. Я. Зубілевич, Г. Г. Кирейцев, Л. М. Кіндрацька, М. В. Кужельний, В. Г. Лінник, В. В. Сопко, В. Г. Швець, а також російські – А. С. Бакаєв, П. С. Безруких, С. А. Ніколаєва, В. Д. Новодворський, В. Ф. Палій, Я. В. Соколов та інші. Разом з тим, визнання облікової політики складовою системи методології бухгалтерського обліку та системи управління свідчить про необхідність переосмислення цього поняття та наповнення його новим економічним змістом.

Тому метою дослідження є узагальнення та систематизація підходів щодо організаційного та методичного забезпечення формування облікової політики як складової системи управління підприємства.

У сучасних умовах господарювання зростає значення облікової політики в господарській діяльності підприємств. У зв'язку з реформуванням системи бухгалтерського обліку, метою якого є приведення національної системи бухгалтерського обліку у відповідність до потреб ринкової економіки та міжнародних стандартів фінансової звітності, господарюючим суб'єктам надається більше самостійності в організації бухгалтерського обліку, розробці форм управлінської звітності. Ця самостійність реалізується шляхом формування облікової політики.

Облікова політика є тим важливим засобом, завдяки якому існує можливість розумного поєднання державного регулювання і власної ініціативи в питаннях організації та ведення бухгалтерського обліку.

На сучасному етапі облікова політика є елементом системи нормативного регулювання бухгалтерського обліку і виникла в зарубіжній практиці внаслідок необхідності централізованого регулювання бухгалтерського обліку через його загальносуспільне значення, яке полягає в можливості задовольняти інформаційні потреби різних категорій користувачів. З огляду на це виникла необхідність складати облікову політику для різних видів обліку: фінансового, управлінського та податкового.

У вітчизняній практиці термін «облікова політика» з'явився на початку 90-х років ХХ століття, а з прийняттям Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07. 1999 р. набув офіційного статусу.

Організація бухгалтерського обліку передбачає самостійне формування облікової політики, визначення форм бухгалтерського обліку, розробку системи внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності і контролю господарських операцій, визначає права працівників на підписання бухгалтерських документів, затверджує правила документообігу і технології обробки облікової інформації.

Облікова політика повинна розкривати всі аспекти бухгалтерського обліку: організаційний, методичний, технічний. Тому, на практиці діапазон застосування облікової політики достатньо широкий, тим більше, якщо мова йде про розкриття даних бухгалтерського обліку для зовнішніх користувачів.

Незважаючи на те, що проблеми визначення та формування облікової політики досліджувались як у працях зарубіжних (Б. Нідлз, Р. Ентоні, Дж. Ріс, Ван Бред та ін.), так і вітчизняних (М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, А. В. Загородній, М. В. Кужельний, В. Г. Лінник та ін.) вчених, на сьогодні відсутнє єдине, точне та повне визначення поняття «облікова політика». У таблиці 5.1.1 наведено основні тлумачення облікової політики відповідно до нормативної бази України та підходів вчених.

З поданих вище визначень можна зробити висновок про те, що на рівні національного законодавства, визначення облікової політики досить уніфіковане. Варто також зазначити, що у МСБО 8 ідеться про облікову політику у множині.

Визначення поняття «облікова політика»

Джерела	Визначення
Білуха М.Т.	Облікова політика – це спосіб ведення облікового процесу
Бугинець Ф.Ф.	Облікова політика – це не просто сукупність способів ведення обліку, обраних відповідно до умов господарювання, а й вибір методики обліку, яка дає змогу використовувати різні варіанти відображення фактів господарського життя.
Безруких П.С.	Облікова політика – являє собою вибір конкретних методик, форм, техніки ведення і організації бухгалтерського обліку, виходячи з встановлених правил і особливостей діяльності.
Кужельний М. В., Лінник В. Г., Швець В. Г., Ловінська Л. Г.	Облікова політика – це сукупність конкретних методів і способів організації та форм ведення бухгалтерського обліку, прийнятих підприємством на підставі загальних правил та особливостей його роботи.
Свірко О.	Облікова політика – це сукупність облікових принципів, методів, процедур та заходів для забезпечення якісного, безперервного проходження інформації від етапу первинного спостереження до узагальнюючого складання звітності.
Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», П(С)БО 1	Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються для складання і подання фінансової звітності.
МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки»	Облікові політики – конкретні принципи, основи, домовленості, правила і практику, що застосовуються при складанні та поданні фінансових звітів.

Це пов'язано з тим, що за міжнародними правилами облікова політика, встановлена щодо конкретного об'єкту обліку, вважається окремою обліковою політикою. А виходячи з національного визначення терміна, сукупність таких облікових політик саме і складає єдину облікову політику підприємства.

Огляд наукової літератури свідчить про те, що українські вчені тлумачать поняття «облікова політика» більш широко, ніж МСБО і П(С)БО, які розглядають облікову політику лише на рівні суб'єкта господарювання. Тому, надалі в даному дослідженні під обліковою політикою будемо розуміти комплекс методичних прийомів, способів і процедур організації та ведення бухгалтерського обліку, що обираються підприємством із загальноприйнятих або розробляються самостійно з урахуванням особливостей його діяльності та стратегії розвитку з метою складання і подання фінансової звітності.

У зарубіжній практиці регулятивними органами часто вводяться певні обмеження щодо вибору методології обліку.

Відповідно до МСБО 1 «Подання фінансових звітів» у міжнародній практиці підприємства обирають таку облікову політику, яка дозволить

фінансовій звітності відповідати всім вимогам стандартів Постійного комітету щодо інтерпретації такої звітності. У тих випадках, коли в ній містяться особливі вимоги, при виборі і складанні облікової політики рекомендується керуватися такими принципами, як доречність, правдиве відображення, превалювання сутності над формою, нейтральність, обачність і суттєвість облікової інформації [1].

На сьогодні в Україні відсутній єдиний нормативний документ, який би регулював питання розробки облікової політики. Деякі аспекти формування облікової політики визначено в П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», а також МСБО 1 «Подання фінансових звітів» та МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки».

Облікова політика базується на основних принципах бухгалтерського обліку, яких повинні дотримуватися суб'єкти господарювання при веденні рахунків і складанні зовнішньої та внутрішньої звітності. Згідно з вимогами міжнародних стандартів підприємства висвітлюють обрану ними облікову політику шляхом опису принципів обліку статей звітності; методів оцінки окремих статей звітності; фактів, що стосуються змін в обліковій політиці.

Облікова політика не повинна дублювати положення з бухгалтерського обліку окремих операцій в тій частині, яка визначена діючими нормативними документами.

Облікова політика визначається на основі положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших нормативно-правових документів з бухгалтерського обліку і фінансової звітності і фіксується в Наказі про облікову політику. Наявність затвердженого розпорядчого документу щодо обраної облікової політики забезпечує інформаційні потреби облікових працівників підприємства та працівників перевіряючих органів.

Згідно з чинним законодавством в Наказі про облікову політику визначаються:

- форма бухгалтерського обліку як певна система реєстрів обліку, порядок і способи реєстрації та узагальнення інформації в них;
- система і норми внутрішньогосподарського обліку, звітності і контролю господарських операцій, права працівників на підписання бухгалтерських документів;
- правила документообігу й технологія обробки облікової інформації, додаткова система рахунків і реєстрів аналітичного обліку.

Слід зауважити, що саме облікова політика дозволяє поєднати ведення бухгалтерських операцій та складання фінансової звітності. Без такого регламентуючого розпорядчого документа та його суворого дотримання бухгалтерський облік не відповідатиме принципу послідовності, а фінансова звітність не буде зрозуміла користувачам. Але слід мати на увазі, що обираючи облікову політику необхідно враховувати ряд факторів, що дозволить зробити її більш ефективною та раціональною.

Одним з ключових питань при дослідженні облікової політики є визначення її структурних елементів. Слушною, на нашу думку, є пропозиція Т. В. Барановської [2] щодо виділення об'єктів та елементів облікової політики. Під об'єктом облікової політики підприємства автор розуміє будь-яку норму або позицію підприємства з організації та ведення бухгалтерського обліку, щодо якої є альтернативні варіанти. Елемент облікової політики підприємства автор визначає як методичні прийоми, способи та процедури, що обираються з числа загальноприйнятих з урахуванням особливостей діяльності підприємства.

Слід також виділяти структурні елементи облікової політики. Більшість авторів пропонують узагальнену структуру складових облікової політики (рис. 5.1.1).

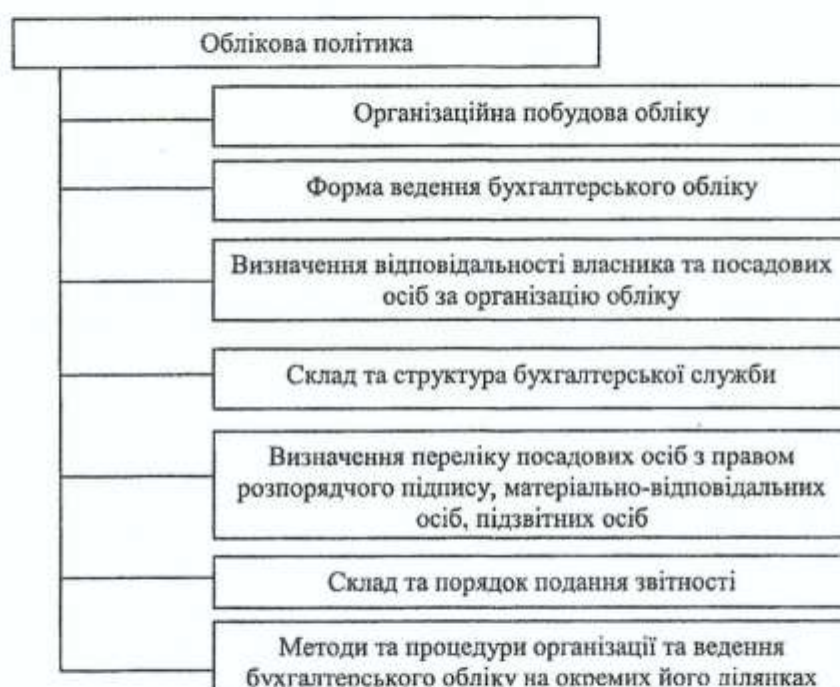

Рис. 5.1.1. Елементи облікової політики

На нашу думку, найбільш доцільним підходом до виділення складових облікової політики є такий, що передбачає наступну їх структуру: методична складова, організаційна складова та технічна складова.

Кожна складова облікової політики, яка відповідає рівню системи бухгалтерського обліку, об'єднує специфічні для неї об'єкти, за якими існують альтернативні варіанти – елементи.

Формування організаційної складової передуює формуванню методичної та технічної складових і включає об'єкти, які покликані забезпечити взаємозв'язок при організаційній побудові облікових підрозділів, визначення їх місця в управлінській структурі підприємства. Так, об'єктом організаційної складової

Принципи формування облікової політики

Принцип	Сутність принципу
комплексності	обумовлений тим, що діяльність підприємства залежить від дії багатьох зовнішніх і внутрішніх факторів. Тому функції облікової політики зводяться до необхідності вивчення і оцінки подій не за окремими ізольованими факторами, а базуючись на оцінці комплексного впливу технічних, економічних, соціальних, екологічних, політичних та інших значимих факторів
наукової обґрунтованості	виходить з того, що фахівці повинні розробляти облікову політику банку на основі узгодженості з концепцією державної політики та нормативно-правовою базою. Цей принцип може бути реалізований на основі безперервного збору, обліку, переробки і аналізу різного роду інформації
ефективності, планованості та динамізму	передбачає спрямування облікової політики на розв'язання не лише поточних, а й довгострокових стратегічних завдань розвитку підприємства, за умов існування ефективних альтернативних варіантів досягнення тієї чи іншої мети
«селекції»	інформація, яка надається на кожному рівні управління підприємства, має бути необхідною і суттєвою для прийняття управлінських рішень
сумісності індивідуальних, регіональних і державних інтересів	визначається суспільним характером діяльності підприємств. При розробці облікової політики необхідно враховувати, що підприємство керується національними законодавчими актами, необхідно враховувати економічну політику держави, а також форму власності.
системності	виходить з того, що підприємство розглядається як цілеспрямована виробнича система, всі елементи якої взаємопов'язані між собою, динамічно взаємодіють із зовнішнім середовищем і виступають як єдине ціле. Згідно цього принципу, облікова політика розглядається в якості штучно створеної складової, що виконує функції, пов'язані зі збиранням, класифікацією, обробкою, аналізом і формуванням різних видів облікової інформації для визначення економічної ідеології підприємства
профілактики	виконує сигнальну, запобіжну функцію, створюючи умови для своєчасного інформування управлінського персоналу про відхилення від планових чи нормативних величин витрат та результатів діяльності, для можливої корекції управлінських рішень. Реалізація цього принципу полягає у розробці, при формуванні облікової політики, спеціальних процедур, які дозволять спрогнозувати і попередити загрози у розвитку або нормальному функціонуванню підприємства

Професійне судження фахівців в умовах розвитку ринкових відносин є способом створення якісної облікової політики, здатної реагувати на нестандартні зовнішні та внутрішні ситуації, які можуть виникнути в діяльності підприємства.

Таким чином, при розробці облікової політики необхідно керуватися не тільки основними принципами бухгалтерського обліку, але й загальними організаційно-управлінськими, які впливають на вибір важливих факторів і